

Fuad Paşa Camii'nin kubbe içindeki kalem işleri

FUAD PAŞA CAMİİ ve TÜRBESİ

İstanbul'da XIX. yüzyılın ikinci yarısında farklı bir üslûpta yapılmış cami ve türbe.

Sultanahmet semtinde Binbirdirek mahallesinde, Klodfarer caddesiyle Peykhane sokağının kesiştiği köşede bulunmaktadır. Sadrazam Keçecizâde Fuad Paşa (ö. 1869) tarafından Uzun Şücâ' Mescidi'nin yerinde yaptırılmıştır. Bu mescidin Fazlı Paşa Sarayı Mescidi ile aynı yapı olduğu tahmin edilmektedir. Bazıları, burada birbirine komşu olarak üç tane Uzun Şücâ' Mescidi'nin varlığını kabul ederse de bu görüşe katılmak mümkün değildir. Fâtiht Sultan Mehmed zamanında "şâtırbaşı" olan Uzun Şücâ'nı yaptıran vakfiyesi 882 Muharreminde (Nisan 1477) tescil edilen mescid, 27 Rebüülâhır 1282'de (19 Eylül 1865) çıkan Hoca-paşa yangınında yanmıştır. Fuad Paşa bu felâketin arkasından Divanyolu caddesini genişletip imar ettirirken yanmış olan mescidin kalıntıları da bütünüyle ortadan kaldırarak yerine kendi adını taşıyan yeni bir cami yaptırmıştır. Cami, üstünü sağır bir kubbenin örttüğü sekizgen planlı bir binadır. Muntazam işlenmiş taş örgülü mimarisi ve kabartma halinde bütün cepheleri kaplayan bezemeleriyle Türk yapı geleneklerine tamamen aykırı düşen ve belirli bir üslûba girmeyen bir görünümündedir. Bu sebeple yerli azınlıklardan veya Levanten bir mimar yahut kalfanın eseri olması muhtemeldir.

Sekizgen biçimli harimin giriş kısmını "U" şeklinde bir son cemaat yeri sarar. Açıkta olan cephelerde Türk mimarisine

ters düşen, yuvarlak kemerli uzun ikiz pencereler açılmıştır. Son cemaat yerine bitişik taş minare de kare planlı çok yüksek bir kürsünün üzerinde hiç geçiş unsuru olmaksızın yuvarlak gövdesiyle yükselir. Şerefe altı çıkmaları konsol şeklinde volütlerden meydana gelmiştir. Son yıllarda önemli bir tamir gören caminin içinde son cemaat yerinden çıkılan, ayrı ayrı üç ahşap kadınlar mahfeli vardır. Mermerden olan mihrap, minber ve kürsü oldukça temiz bir işçilik gösterir.

Caminin yanında küçük bir hazîre bulunmaktadır. Burada ilk caminin kurucusu olan Uzun Şücâ'nın XVIII. yüzyıla ait olduğu tahmin edilen mezar taşı yer alır. Ayrıca 1277'de (1860-61) vefat eden Mehmed Şükrü Efendi adında bir hattat da burada yatmaktadır. Diğer mezar taşlarının en eskisi ise 1219 (1804-1805) tarihlidir. Yine caminin yanında Fuad Paşa'nın sekiz köşeli ve kubbeli türbesi bulunur. Türbenin dış yüzeyleriyle garip biçimli pencerelerinin şebekeleri Türk sanatına yabancı bir üslûpta bezemiştir.

Fuad Paşa Camii - Sultanahmet / İstanbul

Fuad Paşa'nın vefat ettiği yıllarda İstanbul'da bulunan, adı bilinmeyen fakat Fransız olduğu anlaşılan bir ressam, eski sadrazamın cenazesi Fransa'dan getirildiğinde gömüldüğü yerin kursunkalemle bir resmini yapmıştır. Bu resme göre Fuad Paşa bir arsaya defnedilerek etrafı çitle çevrilmiştir. Ancak daha sonra kabrin üstüne bugün görülen türbe inşa edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), s. 18-21, nr. 8; Ayvansarayî, *Hadîkatü'l-cevâmi'*, I, 50; a.e.: *Camilerimiz Ansiklopedisi* (haz. İhsan Erzi), İstanbul 1987, I, 215 (Fazlı Paşa Sarayı Mescidi olarak); Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsi III*, s. 508-509; Semavi Eyice, "İstanbul Minareleri", *Güzel Sanatlar Akademisi Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri*, I, İstanbul 1963, rs. 174; a.mlf., "Tarihî Mezarlardan Notlar", *TED*, sy. 4-5 (1973-74), s. 291-334; Hâlid Eraktan, "Fuad Paşa Camii ve Türbesi", *İsLA*, XI, 5851-5852. SEMAVİ EYİCE

FUÂD SEYYİD

(فؤاد سيد)

Fuâd b. Seyyid İmârê (1916-1967)

Yazma eserlerle ilgili çalışmalarıyla tanınan Mısırlı âlim.

20 Ekim 1916'da Kahire'de doğdu. Ana okulu ve dört yıllık ilkokul tahsili dışında öğrenim görmedi. Ekonomik sebepler yüzünden 1929 yılında daha çocuk yaşta iken çalışmaya başladı. Önce Dârü'l-kütübî'l-Mısıriyye matbaasına dizgici olarak girdi, daha sonra da el-Hizânetü't-Teymüriyye'de görev aldı. Bu sayede kütüphaneye gelen birçok ilim adamıyla tanışma fırsatı buldu. Buradaki gayret ve başarısından dolayı kütüphaneye müdürü Mansûr Fehmî tarafından 1937 yılında Arapça yazmalar bölümünde görevlendirildi. Bu bölümde, yazmalar konusunda büyük bir otorite olan hocası Muhammed Abdürresûl'den kısa sürede birçok şey öğrendi.

Bütün mal varlıkları ile hayatlarını Arapça yazmalar uğruna vakfetmiş olan Mahmûd b. Telâmîz eş-Şinkitî, Ahmed Zeki Paşa ve Ahmed Teymur Paşa ekolünün takipçisi olan Fuâd Seyyid bir süreye hayatını kitap istinsah ederek kazandı ve bu sayede yazmalar konusunda uzmanlaştı. 1940'lı yıllarda Louis Massignon, Gaston Wiet, Ch. Kuentz, U. Rizitano ve G. C. Anawati gibi şarkiyatçılar yanında Zâhid el-Kevserî, Halîl Hâlidî, Muhammed Kürd Ali, Hasan Hüsnî